

דפי עיון

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

במפרשים

יו"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.נ. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ג

פרשת דברים

א. העמק דבר.

פרק א' פסוקים ה'-ו':

דברי נבואה במוסר טוב לישראל לקבל על זה הלמוד עד שנכרת על זה הכרית (א): (ו) ה' אדונינו. אלו החלמה דברי כבושים שהקדים משה רבינו לזה הלמוד העמוק שהעמים על ישראל, ובחן החוכמה הנוגע לענין הלימוד העמוק הגיע לשאר דברים שיש בהם מוסר ויראת השם: רב לכם שבת בחר הוזה. הרי ה' קשה לפניו ימ' העיכוב שלכם אפילו בחר הנבחר והנעלה, כי ה' חפץ למהר להכניסם לארץ:

ומעשה. נבוא ללשון הוֹאֵל משה, דפרש"י והוא מספרי דהוא לשון החלה, וא"כ יכול להיות שמתחלה ניתן זה הדרך ללמד לישראל בערבות מואב, ובאן החל להקים חובתו, ולדעת הספרי שכבר למדס, הפירוש הוֹאֵל, החל לזרם שלא יהא נשכח מהם ויוסיפו לקח, אבל לריב"ח בנדרים הנ"ל שמהם נהג זה טובה עין, יש לפרש הוֹאֵל מלשון רצה, שבערבות מואב רצה לנהוג זה טובה עין ליתן לישראל, והקב"ה הסכים על ידו והוסיף עליו

שאלות

1. קרא שם את הפסוקים, אינה קושי אפשרי צווי להתאורר כאן?
2. מה הפעיה עם: "הוא"ל" איך ניתן לפרש זאת לפי פסוק?
3. מה פירושו של פרשנו לך?
4. מהי אותה: "טובה עין" האונכרת?
5. איך פרשנו רואה את פסוק ו' כהקדמה לכל הצנין?
6. מה היה "חפץ ה'" אותו רואה פרשנו פפארנו את פסוק ו'?

* * *

ב. כלי יקר.

פרק א' פסוק יג':

שהזכיר אינן הדינים, כי אם נשיאי השבטים, ואמר משה: אתם יש בידכם פח למנות דינים שיהיו רודים בשבטיכם, אבל אין בכם פח להשליטם גם על הנשיאים, כי אם אני, ועל כן אמר: אתם "הבו לכם אנשים" וכו' "לשבטיכם", שיהיו רודים בכל שבטיכם, ואני אשימם גם בראשיכם, שיהיו רודין גם בנשיאים שהם ראשיכם.

[וי] הבו לכם אנשים וגו'. מתחלה תלה בהם בישראל, שיהיו ממנים מהם, ואחר כך אמר "ואשימם בראשיכם", משמע שמפי משה יהיו ממנים. ועוד, בי"ת של "בראשיכם" מה שיבה, כי היה לו לומר: וראשיכם ראשיכם. ורז"ל דרשו שאשמת העם תלויה בראשיהם (ספרי א.יג). אמנם צריך לפרש זה כפי הפשט. ואומר, כי הראשים

שאלות

1. מי אמנה שפטי ואיך?
2. מה היה כאן תפקידו של משה?
3. מי הם הראשים, מה תפקידם וסמכויותיהם?
4. איך כיוס "הפרכת הרשיות" מתמודדת עם הנושא?

* * *

דברים

ג. אור החיים

פרק א' פסוק מג':

מג) ותקרו וגו' ותזדו. פרוש הקרו פי ה' שאמר להם שלא לעלות, ועוד שהיה ענין שמתחששו ביותר שלא להמרות כי הוא הגשתכם לפני אויביכם וזה גיד זדון לבבכם, והוא אומרו ותזדו וגו', עוד ירצה לומר שלא עשו העליה להר לעצם ההקטטה בה' כדי שיהיה להם תקון למעוט ההקטטה ונאמנה שהיה להם בה' עד שאמרו שאינו יכול ח"ו להצילם ולהוריש העמים, אלא בודון צדיקים הנקב בלא מרדות והקנעה ובקשת תקון לפני ה', לזה נוצא האמרי וגו':

מה) ותשבו ותבכו וגו' ולא שמע ה' וגו'. צריך לדעת כונת הכתוב, אם הכונה בזה ששבו מהמלחמה ויבכו על מה שהכז מהם האמורים אין ידוע מקוון הספור בזה, גם אומרו ולא שמע וגו' ולא האזין וגו' אם הבכי היה על צרה שעברה עליהם מה מקום למאמר זה, אכן נראה שפונת הכתוב הוא שאחר שהכז האמורים נכנעו לפני ה' וישבו בתשובה גם בבכי על עון כמשפט השבים, ואף על פי כן גדלה צחנתם שלא שמע ה' תשובתם ולא האזין לבכיהם:

אלות

1. איך הוא מפרש "תארו, תזדו" ומה ההבדל ביניהם?
2. פצלותם פהר רואה כרשנו לא רק אי איוון כהפסחה כי אט מרידה, איך ולמה?
3. מה הפציה עם "ותארו ותבכו" מה יכלו להיות הסיבות לכך ומה דעת כרשנו?
4. האם לדעתו חזרו בתשובה?
5. למה אט כן הקפ"ה לא מצ' להם?

* * *

ד. כלי קר

פרק ב' פסוק ג':

וגורב לכם סב את ההר הזה. רבים אומרים פי פסוק זה נוקב ויורד עד התהום, ויש בו רמז לשעה ולדורות. וענין טבוב זה, שילכו סחור לכרם ה' צבאות לא יקרכו, פי ימים רבים לישראל שיהיו נדים ונעים סביבו, ולא יתן לישראל כח עליהם עד מדרוך כף רגל, עד שיבוא מי שנאמר בו "ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזתים" (זכריה יד, ד). וכל זמן שישראל הולכים סחור סחור, נאמר להם "פנו לכם צפנה". ודרשו בזה, אם הגיע שעתו של עשו, הצפינו עצמכם (וברים רבה א, ט). וענין הצפנה זו נראה לי, שאם ימצא האיש הישראלי בגלות החל הזה איזו הצלחה ועיר שם, אזי יטמינו ויצפינו הכל בפני עשו, כי אין לה אמה שמתקנאת בישראל כמו עשו, פי לדעתם הכל גדולה

בידם מהם מן ברפת יעקב אבינו שלקח ברכותיו של עשו במרמה, וכן יעקב צוה לבניו: "למה תתראו" (בראשית מב, א) פרש רש"י: בפני בני ישמעאל ועשו כאלו אתם שבעים. פי שניהם סוכרים שיצחק גזל הצלחת ישמעאל, ויעקב גזל הצלחת עשו על ידי השתדלות, על כן צוה דוקא על עשו "פנו לכם צפנה", שלא יתקנא בכם. וזה הפך ממה שישראל עושין בדרות הללו בארצות אויביהם, פי מי שיש לו מנה, הוא מראה את עצמו במלבושי כבוד וכתים ספונים וחשובים, כאלו היו לו פמה אלפים, ומגרים האמות בעצמם, ועוברים על מה שנאמר "פנו לכם צפנה". ומנהג זה הוא ברפת בני עמנו, והוא המסבב את כל התלאה אשר מצאתנו. והמשפילים יבינו לקח מוסר.

אלות

1. קרא שוב את הפסוק, מה מאפסר לפרשנו להוציא מידו פסוק ולפנות צליו רציון אחר?
2. מה פירושו של כרשנו לפי זה?
3. איך הוא מסביר: "צפנה-הצפינו" ומה יש לצפות לפי זה?
4. מה טענתו כלפי צעירי יהודים קדוה ומה יוצא מזה?
5. הי' מוסר השכל בקרי' ומהו?

* * *

ה. הכתב והקבלה .

פרק ג' פסוק יא':

ג (יא) כי רק עוג, הוא כמותן טעם על שונך עוג באתו גליל היה, כי הוא לצדו נשאר מיתר הרפאים, כי צמלחמת אנרפל וחבריו שהכו את הרפאים צעצעות קרנים נשאר רפאים רבים, ואותם הנשאים הכו אותם בני עמון (כמוצא לנעלה ז' כ') וממלחמת הענונים נשאר הוא לצדו, וזה יתרו גבור בגבורת שאר הרפאים, לכן הולכוסו עליהם (רע"ס): ערשו ערש ברזל. עריסה של קטן (וויגע), שכשהיה חינוך קטן היה חזק מאד ובהשתטמו היה משצר ערש של עץ לכן עשו לו עריסה של ברזל (רע"ס), ודווקא לומר שנגדלותו מדבר; כי לאדם שיש בו דעת אין צורך לכך, ולזה יתכן עליו תשע אמות ארכה וארבע אמות רחבה, דנאדם גדול לא יתכן שלא יהיה ארכו יותר על שנים דרחבו יותר מאמה אחת, אבל צילדותו כל אדם טולד קלר צעך זה אמה יתרה ארכו על כפל רחבו:

שאלות

1. מה הפציה בקטע הראשון ומה מצנהו?
2. מה הקושי לצאתו פצין הצריסה ואיך הוא מנסה להספיר זאת?

* * *

1. רבינו בחיי .

פרק ג' פסוק יח':

(יח) ואצו אחכם בעת ההיא. עם בני גד ובני ראובן ידבר ⁸⁸, ולפי שהיו בכלל ישראל אמר, אתכם, שהיה לו לומר, אותם ⁸⁹. וכן * כשיצנו בסוף התורה: ויצו מיטה את הלויים, לקוח את ספר התורה, כי אנכי ידעתי את מריר ⁹⁰, והדבור הזה אינו עם הלויים לבדם אלא עם כל ישראל, אבל דבר צמחם לפני שהיו הלויים בכלל.

שאלות

1. מה קושי מוצא פרשנו כאן?
2. כמה הדימויות שפוא מפיא דומות לכך?
3. מהי תוספתו ומאט היא רק לפנות או אי צרכית?

* * *